

Metsandusnõukogu kohtumise protokoll

Asukoht: Keskkonnaministeerium, Tallinn, Narva mnt 7a

Aeg: 16. jaanuar 2017, kell 14.00-16.10

Materjalid: Nõukogus arutlusel olnud dokumendid saadeti kohtumisel osalejatele 13.01.

Juhatas: keskkonnaminister Marko Pomerants

Protokollis: metsaosakonna peaspetsialist Anneli Laigu

Osalesid:

1. Nõukogu esimees Marku Lamp; nõukogu liikmed ja asendusliikmed Jaanus Aun, Ants Erik, Paavo Kaimre, Aigar Kallas, Lehar Lindre, Asko Lõhmus, Jaak Rohtsalu, Mati Tõnismäe, Tarmo Tüür, Rainer Vakra, Henrik Välja
2. Keskkonnaministeeriumist täiendavalt Marko Pomerants, Riina Martverk, Taivo Denks

Päevakord:

1. Ülevaade metsaseaduse muutmise protsessist
2. Range kaitse ülevaade, viljakate kasvukohatüüpide vajakute katmine
3. Valik- ja turberaiete tingimused kaitstavatel aladel
4. Metsandusnõukogu koosseis (nõukogu tasakaalustatus)

Sisu päevakorra punktide kaupa:

1. Ülevaade metsaseaduse muutmise protsessist

Riina Martverk andis metsaseaduse muutmise protsessist ülevaate alates perioodist 2016 mai kuni tänaseni. Nimetatud ajavahemikul on toimunud mitmeid kohtumisi, kuhu on kaasatud olnud kõik huvigrupid. Nende kohtumiste käigus jõuti planeeritud metsaseaduse muudatuste osas kokkulepeteni ning septembriks valmis seaduse eelnõu, mis väljastati tavapärase korra kohaselt kooskõlastamiseks ministeeriumitele ja tutvumiseks huvigruppidele. Ilmnes, et maikuu kokkulepped range kaitse osas ei ole olnud siiski kõigile huvipooltele üheselt arusaadavad. Keskkonnaühendustega toimus täiendav kohtumine ning sellele järgnesid ekspertgruppide kohumised, mille ettepanekud on toodud aruteluks metsandusnõukogusse.

Taivo Denks tutvustas lühidalt käesoleva aasta jaanuaris Maksu- ja Tolliameti poolt esitatud ettepanekut raieõiguse või metsamaterjali müügi- või ostutehingu teatise esitamise aja kohta, mis võiks edaspidi olla kord kvartalis asemel kord aastas. Ettepanek esitati Majandus- ja Kommunikatsiooni poolt algatatud nullbürookraatia projekti raames.

Nõukogu leidis, et nimetatud muudatuse võib metsaseaduse eelnõusse sisse viia.

2. Range kaitse ülevaade, viljakate kasvukohatüüpide vajakute katmine

Asko Lõhmus tutvustas range kaitse põhimõtteid, mille arvutamisel lähtutakse teoreetilistest mudelitest (jälgides kriitilisi künniseid), olemasolevast majandusmetsast ning kasvukoha

tüübirühmadest eesmärgiga tagada põlismetsa liikide hea seisund. Tutvustati tabelit, kus tõstatati probleem viljakate laane- ja salumetsade vajakute osas 14 400 + 13 000 hektari ulatuses (Asko Lõhmuse ettekanne lisatud). Vajakute katmise võimalikud meetmed kaardistas 12. jaanuaril kogunenud range kaitse töörühm. Meetmeid tutvustas metsandusnõukogule Riina Martverk ja need on järgnevad:

1. Kaitsealade (RP, LKA, MKA, PEP) piiranguvööndites kõigi laane- ja salumetsatüüpide metsaeraldiste kaitse riigimaal.
2. Hoiualadel kõigi laane- ja salumetsatüüpide metsaeraldiste kaitse riigimaal.
3. Uute vääriselupaikade määramine riigimaal laane- ja salumetsa tüüpides ning vääriselupaikadele samadest tüüpidest puhvertsooni määramine.
4. Uute kaitsealade loomine riigimaal salumetsatüübi kaitse eesmärgil.

Arutelu

Range kaitsega viljakates kasvukohatüüpides on tegeletud aktiivsemalt just viimasel aastal. Varasemalt olid teised prioriteedid, mistõttu alustati kaitset soodest ja soometsadest. Kuna metsaseaduse eelnõus esitatud kuuse küpsusvanuse alandamine intensiivistaks raietegevust just viljakatel aladel, siis on praegu õige aeg sellele tähelepanu pöörata. Kuna vastavad alad, mille arvelt laane- ja salumetsi kaitseks juurde saada, on planeeritud riigimaadele, siis leiti, et kui riigil RMK kasumi vähenemine ei ole probleemiks, tuleb tegevusplaani vajaku vähendamise meetmete osas täitma asuda. RMK tõdes, et nimetatud meetmetest saab esimese, teise ja neljanda rakendada koheselt RMK juhatuse otsusega, ainult, et neljanda meetme osas vajab RMK alade täpsustatud välispiire. Arutleti, et erametsast võiks samuti meetmetes esitatud tingimustega metsaalasid leida, kuid sellisel juhul oleks see vajalik siduda kompenseerimismehhanismiga. Lisaks tuleb jälgida, et riigimaale kavandatavate sihtkaitsevööndite tõttu ei katkeks selles piirkonnas ligipääs majandusmetsadele. Leiti, et range kaitse vajaduse mahud oluliselt ületanud metsatüübirühmasid peaks hakkama rangest kaitsest välja tsoneerima. Asko Lõhmus ütles, et nt nõmmemetsade puhul, on see ökoloogiliselt põhjendatud ja vajalik. Rainer Vakra tõstatab küsimuse, kas lisaks kuuse raievanusele peaks arutama ka küpsusdiameetrit. Leiti, et kuuse raievanuse alandamine ühtlustab küpsusdiameetri kasutamist ning omavahel need kaks parameetrit ei konkureeri. Küpsusdiameetreid ei muudeta.

Nõukogu leidis, et viivitamatult tuleb asuda täitma kokkulepitud meetmeid salu- ja laanemetsa tüüpide vajaku vähendamise osas, see kompenseerib metsaseaduse eelnõus majandusmetsade viljakate boniteediklasside kuusikute raievanuse alandamise praeguselt 80 aastalt 60 aastale IA boniteedis ning 80 aastalt 70 aastale I boniteedis. Vastava metsaseaduse muudatusega saab edasi minna ning Keskkonnaministeeriumil tuleb eelnõu Vabariigi Valitsusse viia.

3. Valik- ja turberaiete tingimused kaitstavatel aladel

Taivo Denks tutvustas Eesti Maaülikooli poolt esitatud ettepanekuid metsaseaduse muutmiseks, millest kaks on aegjärgse raie ja neli valikraie tegemise tingimuste osas.

Ettepanekud lühidalt:

- Aegjärgse raie tegemisel kaotada 10-20 aasta raiejärgude periood ja muuta selliselt, et raiet tehakse kahe või enama raiejärguga.
- Aegjärgsel raiel viia esimese raiejärgu järgne minimaalne lubatud täius 30%-ni. Praegu sõltub see sellest, milline on puistu täius enne raiet.

- Kaotada loetelu metsa kasvukohatüüpidest, kus valikraie on lubatud.
- Lubada valikraiel raiuda suuremaid häile. Praegu on see pool metsa kõrgusest, edaspidi lubada kuni 20 m läbimõõduga häile.
- Kaotada valikraiel piirang, et tohib raiuda ühel aastal kuni 10% tagavarast.
- Valikraiel jätta kehtima rinnaspindalad, milleni on lubatud raiuda, aga tuua need allapoole nõnda, et need suurusjärgud vastaksid peale harvendusraiet lubatud rinnaspindaladele.

Taivo Denks andis ülevaate 12. jaanuaril toimunud huvigruppide kohtumisest, kus arutati ülaltoodud ettepanekuid. Arutelu tulemusena toodi metsandusnõukogusse ettepanek, et aegjärgset raiet puudutavad muudatused tehakse vaid majandusmetsade kohta, kuid kaitsemetsades neid täiendavate analüüsideta ei rakendata. Valikraiate puhul on kaitsealadel sobilikud kolm esimest ettepanekut, kuid viimase puhul peaks seal kehtima jääma praegune rinnaspindalade tabel.

Kaitsealade puhul esitasid keskkonnaühendused kohtumisel ettepaneku, et kõikide turberaiete puhul peaks puistu täius peale viimast raiejärku jääma 30%. Keskkonnaameti looduskaitse osakonna ettepanek oli jätta kõigi uuendusraiate tegemisel kasvama 15% ulatuses säilikipuid. Nende ettepanekute osas otsustati arutelusid jätkata ning ettepanekut nõukogusse ei toodud.

Arutelu

Kuna enamus Eesti Maaülikooli poolt esitatud ettepanekutest aegjärgse ja valikraie tingimuste osas ei ole seotud metsaseaduse muutmisega, vaid metsa majandamise eeskirjaga, siis metsaseadusega edasiminemist see ei takista. See, kuidas kaitsealadel majandama peaks, saab olema suuresti looduskaitseaduse muutmise teema, sisuliselt peab eristama majandamise majandusmetsades ja kaitsealustes metsades. Arutleti, et 30% täiuse jätmine võib olla küll ökoloogiliselt parim viis, kuid metsade uuenemiseks ei ole see siiski sobilik. Põhiprobleemiks on olnud, et säilikipuid on vähe, ökoloogilised põhjendused on olemas. Ja ka majandajal on mõistlik tööd teha ühe korraga. Metsa uuenemine aga on sellise täiuse juures küsitav, kuid kaitstavates metsades võivadki olla teised eesmärgid. Juhiti tähelepanu, et seisukoht, kus 30%-ne täiuse lausaline nõue kataks piiranguvööndis ära kõikide kaitse-eesmärkide vajadused, on samuti küsitav. Kindlat lausalist protsentuaalset reeglit olla ei saaks, kuna igas piiranguvööndis peaks tekkima majandamisrežiim, kus on teadlik arusaam, mis mingi tegevusega kaasneb või reaalselt juhtub - eesmärk, mida oodatakse.

Nõukogu leidis, et huvigruppide kohtumiselt tulnud ettepanek on mõistlik ning seda arvesse võttes saab metsaseaduse muutmisega edasi minna. Majandamise üle kaitsealustes metsades arutletakse edasi looduskaitseaduse muutmise protsessi raames.

4. Metsandusnõukogu koosseis (nõukogu tasakaalustatus)

Marku Lamp selgitas, et küsimus metsandusnõukogu koosseisu üle vaatamiseks kerkis 16. detsembri kohtumisel keskkonnaühendustega. Seal algas küsimus kaasamisest ning jõudis sinnani, kui võrd tasakaalustatud on metsapoliitiliste otsuste vastuvõtmine. Tõstus küsimus, kas ministriile metsandusnõu andva nõukogu koosseis on majanduslik, sotsiaalne ja ökoloogiline pool piisavalt ja ühtlaselt esindatud.

Arutelu

Säästva metsanduse põhimõtetest lähtuvalt peavad metsapoliitiliste arutelude juures olema tasakaalustatult esindatud nii majanduslik, ökoloogiline kui sotsiaalne-kultuuriline aspekt. Kaaluti, kas metsandusnõukogu koosseisus peavad tingimata kõik kolm valdkonda võrdselt esindatud olema. Tarmo Tüüri hinnangul jaguneb metsandusnõukogu tänane koosseis järgmiselt: kuus majandushuviga esindajat, kaks ökoloogilise huviga esindajat, neli tehnilise ekspertiisi (riigiasutused) esindajat ning mitte ühtegi sotsiaalsete huvide esindajat. Koosseisu tasakaalustamiseks tõi ta välja kaks lähenemismudelit, mis on mõlemad FSC-s kasutusel. Ühe lähenemise juures on kolm enam-vähem võrdsete liikmete arvuga koda, kus otsus võetakse vastu nii, et kõik kohjad on ettepanekuga nõus. Teine lähenemine, mida kasutatakse FSC standardi koostamise töörühmas ja mis võiks sobida ka metsandusnõukogule on, et kõigist kolmest valdkonnast on esindatud võrdne arv liikmeid ning leitakse konsensus. Minister märkis, et siiani ei ole olnud olukordi, kus nõukogus oleks jäänud otsused selle taha, et puudub võrdne esindatus. Kui ühtset arusaama pole olnud, kui ka üks hääl on eri arvamusele jäänud, siis pole nõukogu teemaga edasi läinud. Ministri hinnangul käesolev nõukogu vorm toimib, küll tasub mõelda, kuidas sotsiaalset aspekti kvaliteetsemalt kaasata. Pakuti välja Organic Estonia esindaja kaasamine, kes esindaks kõiki aspekte. Märgitigi, et üks inimene ei suuda kogu valdkonda esindada. Riigi ülesanne on soodustada, et erinevad huvid pääseksid valdkondi esindama, ka need huvigrupid, mis alles arenevad. Kui metsandusnõukogu pole see koht, siis see peab olema kusagil mujal. See peab olema institutsionaalselt lahendatud. Rainer Vakra hindas, et vaja ei ole mitte võrdsust vaid konsensust ning märkis, et otsuseid langetab Eestis Riigikogu, mitte ministri metsandusnõukogu ning Riigikogu ühendab rahva kõiki erinevaid huvisid.

Nõukogu leidis, et teemaga tuleb järgmisel kohtumisel edasi töötada. Kõik peaksid pakkuma ratsionaalseid ideid, kuidas huvigrupidel tekiks täiendavaid võimalusi protsessides osaleda.

Lisa: Asko Lõhmuse ettekanne „Range kaitse metsandusnõukogule 16_01_2017“